

Vergaderjaar 2025–2026

**29 754**

**Terrorismebestrijding**

**26 643**

**Informatie- en communicatietechnologie (ICT)**

**Nr. 781**

**BRIEF VAN DE MINISTER VAN JUSTITIE EN VEILIGHEID**

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 22 mei 2026

Op 10 maart jl. publiceerde het The Hague Centre of Strategic Studies (HCSS) het rapport «Het Com-netwerk».<sup>1</sup> Tijdens de procedurevergadering van de Vaste Kamercommissie van Justitie en Veiligheid van 19 maart jl. is verzocht om voorafgaand aan het Commissiedebat Terrorisme/Extremisme van 27 mei 2026 een kabinetsreactie op dit rapport te mogen ontvangen. Met deze brief geef ik invulling aan dit verzoek.

Het rapport schetst een dreiging die van het Com-netwerk uitgaat en doet meerdere aanbevelingen voor (een verbetering van) de aanpak. In deze brief ga ik allereerst in op het fenomeen en de dreiging die hier van uitgaat. Vervolgens ga ik nader in op de aanbevelingen die worden gedaan in het rapport en geef ik mijn reactie hierop. Uw Kamer wordt op korte termijn ook nader geïnformeerd over de bredere aanpak en inzet ten aanzien van online radicalisering middels de Voortgangsbrief Versterkte Aanpak Online (Kamerstuk 29 754, nr. 780).

### **Het Com-netwerk**

Het HCSS beschrijft dat het Com-netwerk bestaat uit overlappende domeinen (Cyber Com, Sextortion Com met groepen als 764 en Offline Com waaronder No Lives Matter). Het rapport schetst een drievoudige dreiging: kans op aanslagen, jeugdbeschermingsrisico's en de bredere zorgwekkende ontwikkeling van online normvervaging en geweldsverheerlijking. De groepen, met veelal (zeer) jonge leden, houden zich bezig met sextortion, het maken en verspreiden van kinderpornografisch materiaal, het mishandelen van dieren, moord, aanslagen, en het aanzetten tot automutilatie, geweldpleging of zelfdoding. In het rapport komt naar voren dat dader- en slachtofferrollen regelmatig door elkaar lopen. Zo raken slachtoffers, eenmaal diep verstrikt in de groepsdynamiek, soms zelf ook betrokken bij misbruik. Volgens het HCSS is het Com-netwerk een lastig te karakteriseren fenomeen dat in veel gevallen

<sup>1</sup> HCSS Rapport Het Com Netwerk, maart 2026.

niet als extremisme bestempeld kan worden. Slechts een klein deel van het Com-netwerk zou ideologische kenmerken van onder andere terroristisch nihilisme vertonen. Dit deel is bewust gericht op het ontketenen van geweld en chaos in de maatschappij.

De bevindingen in het rapport over de terroristische dreiging die uitgaat van nihilistisch extremisme, passen in het dreigingsbeeld van de Nationaal Coördinator Terrorismebestrijding en Veiligheid (NCTV). In het meest recente Dreigingsbeeld Terrorisme Nederland (DTN) staat beschreven dat die dreiging zich manifesteert in een transnationaal online ecosysteem van cybercriminaliteit, (seksueel) misbruik en op geweld gerichte groepen, individuen en kanalen. Sadisme, misantropie en een destructief wereldbeeld spelen hierbij een voorname rol.

De appreciatie van het HCSS dat het Com-netwerk een lastig te karakteriseren fenomeen betreft deel ik deels, omdat ik de ingewikkeldheid onderschrijf, maar het is niet zozeer een fenomeen. Het HCSS rapport gaat uitsluitend in op The Com. The Com is geen fenomeen an sich, maar maakt onderdeel uit van een breder pallet van extreme en grensoverschrijdende online netwerken en groepen waarin het fenomeen nihilistisch extremisme zich manifesteert.<sup>2</sup> Binnen deze groepen is ook geregeld aandacht voor rechts-extremistische ideologie en met name de esthetiek van het nazisme en satanisme. Voor extremisme of terrorisme moet er sprake zijn van een ideologisch motief, terwijl binnen de in de rapportage beschreven groepen de rol van ideologie vaak onduidelijk is.<sup>3</sup> Daarom moet steeds per casus bekeken worden of en in hoeverre ideologie een rol speelt in het nihilistisch geweld. In sommige gevallen kan wel degelijk sprake zijn van extremisme of terrorisme; zo kunnen er bijvoorbeeld raakvlakken zijn met accelerationistisch gedachtegoed.<sup>4</sup> In die gevallen wordt vanuit een nihilistisch wereldbeeld geweld instrumenteel toegepast om uiteindelijk de samenleving te laten instorten.<sup>5</sup> In andere gevallen lijkt echter geen sprake te zijn van een achterliggende ideologie. De verheerlijking van extreem geweld en seksueel misbruik is vaak een doel op zich. Sommige personen in deze netwerken delen beelden van door henzelf gepleegde geweldsdaden om online status te verwerven en om macht over hun slachtoffers en andere leden te krijgen. Hoe extremer het geweld, hoe meer status en macht. Het veelvuldig bekijken van zeer gewelddadige beelden, zeker bij minderjarige jongeren, leidt tot geestelijke afstomping en geweldsfantasieën. Dit kan de drempel voor geweld verlagen, waardoor deze jongeren gerekruteerd kunnen worden door terroristische groeperingen.

Hoewel er dus niet altijd sprake is van een achterliggende ideologie, kan iemand door de dynamiek van deze online groepen snel radicaliseren. Een

<sup>2</sup> Een ander voorbeeld is de True Crime Community (TCC). Dit netwerk kenmerkt zich door *fandoms* die aanslagplegers en massamoordenaars verheerlijken. Ook is TCC een inspiratiebron voor diverse *school shooters* in het buitenland gebleken.

<sup>3</sup> De AIVD en NCTV definiëren extremisme als het uit ideologische motieven bereid zijn om niet-gewelddadige en/of gewelddadige activiteiten te verrichten die de democratische rechtsorde ondermijnen. Terrorism is het uit ideologische motieven (voorbereiden van het) plegen van op mensenlevens gericht geweld, of het veroorzaken van maatschappijontwrichtende schade, met als doel (een deel van) de bevolking ernstige vrees aan te jagen, maatschappelijke veranderingen te bewerkstelligen en/of politieke besluitvorming te beïnvloeden.

<sup>4</sup> Het rechts-extremistische gedachtegoed waarbij het creëren of versnellen van chaos wordt nagestreefd, om zo een rassenoorlog en de vervanging van de democratie door een witte etnostaat te bespoedigen.

<sup>5</sup> Ook zijn in het buitenland enkele aanslagen gepleegd door personen die actief waren in nihilistische online subculturen en loopt in Nederland een strafzaak tegen de oprichter van een groep uit dit milieu die door het Openbaar Ministerie (OM) wordt gezien als (rechts)terroristische organisatie.

individue kan bijvoorbeeld in aanraking komen met Com-groepen die zich richten *sextortion* of vandalisme en van daaruit actief worden in netwerken die zich richten op fysiek geweld of zelfs in het uiterste geval het plannen en het plegen van aanslagen.

De precieze aantallen binnen het Com-netwerk zijn lastig vast te stellen, zo onderschrijft ook het HCSS in het rapport. De politie spreekt van enkele tientallen Nederlanders, zowel slachtoffers als daders. Dit komt qua orde van grootte overeen met de 70 Nederlanders (van wie 20 meisjes) die in dit HCSS-onderzoek naar voren komen. Daarnaast lopen op dit fenomeen, onder gezag van het Openbaar Ministerie, een aantal opsporingsonderzoeken. Ook zijn er twee strafzaken afgerond die hebben geleid tot een veroordeling van de verdachten.

## **Beleidsreactie**

Al met al is het ingewikkeld om het fenomeen van nihilistisch extremisme te detecteren en binnen een bepaalde ideologie te plaatsen. Het is van belang om te benadrukken dat de gevaren die uitgaan van het nihilistisch (extremistisch) geweld in netwerken zoals The Com breder zijn dan alleen de dreiging van een terroristische aanslag. Naast deze mogelijke dreiging, is er een veelvoud aan andere risico's op mentale en fysieke schade bij met name jongeren die deze groepen teweegbrengen. Het is dan ook van groot belang om deze problematiek breed aan te pakken, ongeacht de classificatie van het geweld dat deze groepen onherroepelijk veroorzaken. Daarbij dient oog te worden gehouden voor de mogelijkheden voor een preventieve aanpak, het opsporen en aanpakken van daders, maar ook op het beschermen en ondersteunen van (potentiële) slachtoffers. In het kader daarvan ga ik hieronder in op de tien aanbevelingen die in het HCSS-rapport zijn gedaan en houd ik deze langs de lijnen van de bredere preventie en aanpak van online veiligheid.

### *1. Weten wat er speelt*

De eerste aanbeveling benadrukt dat het belangrijkste instrument voor preventie bij jongeren is dat volwassenen die betrokken zijn bij de opvoeding – zoals ouders en onderwijzers – weten wat er speelt in hun digitale leefwereld. Binnen het kabinet lopen hier meerdere initiatieven op. Zo wordt vanuit het Ministerie van Economische Zaken en Klimaat (EZK) ingezet op het ondersteunen van ouders in de digitale opvoeding. In september 2025 startte de meerjarige publiekscampagne Blijf in Beeld en deze campagne krijgt in de zomer van 2026 een vervolg. De campagne helpt ouders van kinderen tussen de 7 en 12 jaar in gesprek te gaan over hun smartphonegebruik.<sup>6</sup> Via [jouwkindonline.nl](https://jouwkindonline.nl) worden informatie over mediaopvoeding en praktische handvatten voor ouders geboden, waaronder de richtlijn voor gezond schermgebruik. Daarnaast zet het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid (SZW) in op de preventie van (online) radicalisering.<sup>7</sup> Deze inzet houdt rekening met nieuwe online fenomenen en ontwikkelingen. Onderdeel van de aanpak is het vergroten van bewustwording, kennis en handelingsperspectief van de omgeving van jongeren, zoals opvoeders, jongerenwerkers en onderwijsprofessionals.<sup>8</sup>

<sup>6</sup> Naast een reclamespot, wordt er ook een afsprakenkaart aangeboden die ouders en kinderen samen kunnen invullen.

<sup>7</sup> Kamerstukken II 2024/2025, 32 824, nr. 448; Kamerstukken II 2025/26, 32 824, nr. 456.

<sup>8</sup> Dit gebeurt onder meer via webinars, lokale bewustwording campagnes en regionale kennis- en netwerkbijeenkomsten met gemeenten.

## *2. Maak Nederlandse kinderen digitaal weerbaar*

Wat betreft de aanbeveling om preventieprogramma's en de digitale weerbaarheid van jongeren te versterken, kan ik uw Kamer melden dat het kabinet werkt aan een brede, integrale aanpak voor kinderrechten in de digitale wereld. In dit kader heeft het Ministerie van BZK op 4 september jl. de rijksbrede strategie «Kinderrechten in de digitale wereld» met uw Kamer gedeeld.<sup>9</sup> In deze strategie wordt uiteengezet hoe kinderrechten beter moeten worden beschermd in een digitale wereld. Er worden concrete acties benoemd voor kinderen, ouders, opvoeders en het onderwijs. Het doel hiervan is dat kinderen online dezelfde bescherming en kansen krijgen als offline. In pijler drie van de strategie kinderrechten online ligt de aandacht op onderwijs als fundament voor digitale weerbaarheid. Ook de gedane aanbeveling onderstreept de cruciale rol van het onderwijs bij de digitale weerbaarheid.

Tevens kan ik uw Kamer melden dat reeds meerdere geëvalueerde lesprogramma's beschikbaar zijn, die breder kunnen worden ingezet om de online weerbaarheid en mediawijsheid van met name jongeren te vergroten. Hierover heb ik u nader geïnformeerd in de Kamerbrieven die ingaan op de Versterkte Aanpak Online.<sup>10</sup>

## *3. Leeftijdsverificatie*

Deze aanbeveling ziet op het beperken van de blootstelling van jongeren aan risicovolle online content, bijvoorbeeld via privacyvriendelijke leeftijdsverificatie en leeftijdsgrenzen op sociale media.

Een belangrijk uitgangspunt van het kabinet is dat digitale diensten veilig worden voor kinderen en jongeren, omdat zij ook het recht hebben om gebruik te maken van digitale diensten. De afgelopen jaren is ingezet op het tegengaan van onveiligheid via onder andere de digitale dienstenverordening (hierna: DSA). Het kabinet kijkt of het proportioneel is om een leeftijdsgrens te stellen en leeftijdsverificatie in te zetten als handhavingsmiddel om kinderen en jongeren te beschermen als sociale media niet veilig zijn voor hen. Ook wordt gekeken naar de gevolgen voor de grondrechten. Bij deze verkenning wordt rekening gehouden met de Europese kaders – zoals de DSA – en publieke waarden als toegankelijkheid, proportionaliteit, transparantie en handhaafbaarheid. Het kabinet verwacht deze verkenning voor de zomer van 2026 afgerond te hebben en zal uw Kamer hierover informeren.

## *4. Investeren in kennis en onderzoek*

Het rapport onderstreept dat het investeren in kennis en onderzoek essentieel is voor een effectieve en evenwichtige aanpak van nihilistisch extremisme. Het kabinet onderschrijft dit principe. Zo heeft het Rijksopleidingsinstituut tegengaan Radicalisering (ROR) een workshop ontwikkeld die ingaat op het fenomeen en het herkennen van signalen, om overheidsprofessionals beter te ondersteunen. Ook bij het Landelijk Steunpunt Extremisme (LSE) kunnen professionals en burgers terecht met vragen over dit fenomeen.

<sup>9</sup> Kamerstukken II 2025/2025, 26 643, nr. 1392.

<sup>10</sup> Kamerstukken II 2023/2024, 29 754 nr. 708; Kamerstukken II 2024/2025, 29 754, nr. 735; Kamerstukken II 2024/2025, 29 754, nr. 751; Kamerstukken II 2025/2026, 29 754, nr. 774.

## *5. Verbreed het mandaat van het ATKM van terroristische naar gewelddadige content*

Er wordt aandacht gevraagd voor het toenemende «vloeibare» karakter van online extremisme, waarbij niet alle content direct als terroristisch kan worden aangemerkt, maar wel schadelijk kan zijn. Voor een effectievere en preventieve aanpak wordt voorgesteld het mandaat van de Autoriteit online Terroristisch en Kinderpornografisch Materiaal (ATKM) uit te breiden van expliciet terroristische content naar gewelddadig extremistische content, bijvoorbeeld door de ATKM ook de mogelijkheid te bieden verwijderverzoeken te versturen.

De ATKM is in Nederland aangewezen als bevoegde autoriteit op grond van de verordening Terroristische Online Inhoud (hierna: TOI-verordening) en nationale wetgeving voor beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik (ook wel «kinderpornografisch materiaal»). In deze rol detecteert en beoordeelt zij online terroristisch materiaal en beeldmateriaal van seksueel kindermisbruik, en kan zij verwijderingsbevelen uitvaardigen. Hostingdiensten of aanbieders van communicatiediensten die terroristisch materiaal aanbieden, moeten dit na ontvangst van een verwijderbevel binnen één uur verwijderen of ontoegankelijk maken. De evaluatie van de sinds 1 september 2023 geldende Uitvoeringswet TOI is inmiddels gestart, met als doel de doeltreffendheid en praktische effecten van de wet te beoordelen en binnen drie jaar een evaluatie aan de Kamer aan te bieden.<sup>11</sup> Hierbij wordt ook gekeken naar de juridische reikwijdte van verwijderbevelen en de mogelijkheden voor verwijderverzoeken voor gewelddadige extremistische content. Ik verwacht de evaluatie en de verkenning in het najaar van 2026 aan uw Kamer te kunnen verzenden.

## *6. Verken wettelijke grondslag voor geautomatiseerde contentanalyse*

Het HCSS stelt in dit rapport dat politie-eenheden met terughoudendheid kampen vanwege juridische onduidelijkheid over de toelaatbaarheid en reikwijdte van de inzet van geautomatiseerde contentanalyse. Er wordt dan ook gesteld dat verkenning van wettelijke grondslag voor geautomatiseerde contentanalyse nodig is.

Vanuit de politie en het Openbaar Ministerie heb ik geen signalen ontvangen dat huidige wetgeving en de mogelijkheden die zullen ontstaan met de invoering van het nieuwe Wetboek van Strafvordering (Sv) onvoldoende wettelijke grondslag bieden voor geautomatiseerde contentanalyse. In het nieuwe Wetboek van Strafvordering wordt de inzet van automatische data-analyse en digitale opsporing expliciet geregeld (artikel 2.8.8 Sv (nieuw) en artikel 2.9.1 Sv (nieuw)).<sup>12</sup> Ook wordt de bevoegdheid voor de officier van justitie toegevoegd om derden (zoals bijvoorbeeld bedrijven) te bevelen data te analyseren, te bewerken en

<sup>11</sup> Toezegging gedaan aan het lid van der Werf (D66) tijdens het plenair debat inzake de Uitvoeringswet verordening terroristische online-inhoud op 21 december 2022.

<sup>12</sup> Op grond van art. 2.8.8 Sv (Nieuw) kan de officier van justitie (OvJ), bij verdenking van een misdrijf, een opsporingsambtenaar bevelen om stelselmatig en op geautomatiseerde wijze persoonsgegevens uit publiek toegankelijke bronnen over te nemen. Art. 2.9.1 Sv (Nieuw) biedt de mogelijkheid tot een verkennend onderzoek in bepaalde gevallen. Het moet dan gaan om een misdrijf waar een gevangenisstraf van vier jaar of meer op staat en er moet samenhang zijn met andere misdrijven die een ernstige inbreuk op de rechtsorde vormen of kunnen vormen. Als het noodzakelijk is kan de OvJ, na toestemming van de rechter-commissaris, bevelen dat stelselmatig en op geautomatiseerde wijze persoonsgegevens uit publiek toegankelijke bronnen worden overgenomen in het kader van dit verkennend onderzoek.

vervolgens te verstrekken (artikel 2.7.59 Sv (nieuw)).<sup>13</sup> Bovendien is de inschatting dat ook met het huidige Wetboek van Strafvordering de wettelijke grondslag bestaat om in geval van een fenomeen als The Com en de verdenkingen die daarbij bestaan, een zogeheten Titel V onderzoek (een brede focus op een criminogeen netwerk) op te starten.

#### *7. Wettelijke ruimte voor digitale observatie*

Het rapport stelt dat de politie zicht moet hebben op extremistische digitale netwerken, zoals The Com, zonder actieve beïnvloeding, maar dat observatie in deze context al snel een heimelijk karakter krijgt. Artikel 3 Politiewet 2012 geeft een generieke grondslag voor kortdurende, niet-stelselmatige observaties.

In geval van een concrete verdenking van een misdrijf kan de officier van justitie op grond van de artikelen 126g en 126j van het huidige Wetboek van Strafvordering bevelen tot stelselmatige observatie of het stelselmatig inwinnen van informatie. De keuze tussen deze twee bevoegdheden is afhankelijk van wat de officier verlangt van de opsporingsambtenaren. De bevoegdheid van stelselmatige inwinning van informatie geeft de opsporingsambtenaren meer mogelijkheden om actief te interveniëren in de omgeving van de verdachten. Bij stelselmatige observatie stelt de opsporingsambtenaar zich passief op.

Als netwerken zoals The Com of een soortelijke groepering worden aangemerkt als een georganiseerd verband, dan geeft Titel V uit het huidige Wetboek van Strafvordering de officier van justitie dezelfde mogelijkheden, maar dan ook al bij het bestaan van een redelijk vermoeden dat binnen dat georganiseerd verband misdrijven worden *beraamd* (artikelen 126o en 126qa). Zodoende beschikt de politie over voldoende wettelijke ruimte voor digitale observatie.

#### *8. Doorbreek de beschermde Nederlandse hosting-infrastructuur*

Een ander door HCSS benoemd aandachtspunt is de juridische bescherming van hostingdiensten. Op grond van de DSA zijn zij in beginsel niet aansprakelijk voor content die zij voor hun gebruikers hosten. Zodra zij er echter kennis van hebben dat ze illegale content hosten, dan zijn ze verplicht om die te verwijderen of ontoegankelijk te maken. Doen ze dat niet, dan kunnen ze er mogelijk zelf aansprakelijk voor worden gesteld. De onderzoekers van dit rapport stellen dat deze beperking van aansprakelijkheid ertoe leidt dat illegale en schadelijke content soms langdurig online blijft. Er wordt voorgesteld om deze beperking van aansprakelijkheid te herzien. Dat zou de balans tussen bedrijfsbelang en maatschappelijk belang beter waarborgen en langdurige hosting van schadelijke content helpen voorkomen.

Met het aansprakelijkheidskader voor aanbieders van tussenhandel-diensten in de DSA heeft de Uniewetgever een evenwicht tot stand willen brengen tussen verschillende betrokken belangen en grondrechten. Naast het feit dat hostingdiensten op grond van dit kader verplicht zijn om illegale content te verwijderen of ontoegankelijk te maken zodra zij daar kennis van hebben, legt de DSA hen verschillende zorgvuldigheidsverplichtingen op. Die zien onder meer op de inrichting van hun diensten en de voorwaarden waaronder ze die ter beschikking stellen. Het kabinet zet

---

<sup>13</sup> Artikel 2.7.50 Sv (nieuw) regelt dat de officier van justitie in geval van verdenking van een misdrijf waarop naar de wettelijke omschrijving gevangenisstraf van vier jaar of meer is gesteld, een derden kan bevelen gegevens te bewerken en de daardoor verkregen gegevens te verstrekken.

er, samen met andere EU-lidstaten, actief op in dat deze regels in de praktijk worden uitgevoerd, nageleefd, en gehandhaafd. Een eventuele aanpassing van deze regels moet op EU-niveau plaatsvinden in verband met de maximumharmonisatie van de DSA. In 2027 vindt de Europese evaluatie van het effect en doeltreffendheid van de DSA plaats. Nederland zal een actieve rol spelen in deze evaluatie en zich inzetten voor verdere aanscherping van regels waar dat wenselijk en mogelijk is.

Daarnaast houdt het kabinet in de gaten hoe de bestuursrechtelijke aanpak via de ATKM uitwerkt. Door als enige EU-lidstaat een autoriteit in te stellen met specifieke bevoegdheden om hiertegen op te treden, neemt Nederland haar verantwoordelijkheid in de bestrijding van online kinderpornografisch materiaal en vervult het een voortrekkersrol binnen de EU. Ten aanzien van zogenoemde «bad hosters» loopt momenteel een verkenning naar de aanpak hiervan.<sup>14</sup> De Kamer zal vóór het zomerreces over de voortgang van de verkenning worden geïnformeerd.

### *9. OSINT-capabilities*

HCSS wijst in deze aanbeveling op de noodzaak om de OSINT-capaciteit structureel te versterken ten aanzien van het fenomeen. The Com is een relatief nieuw fenomeen en voor nieuwe fenomenen is kennisontwikkeling vanzelfsprekend wenselijk. Tegelijkertijd geeft de politie aan dat het kennisniveau van dit fenomeen onder de OSINT-medewerkers robuust is en ook actief wordt gedeeld tussen de eenheden. Hoewel The Com grotendeels in gesloten groeperingen speelt, waarbij OSINT dus niet van toepassing lijkt te zijn, is het rapport opgesteld op basis vanuit OSINT verkregen informatie. Dit onderstreept dat op de openbare bronnen veel signalen, uitingen en sporen van de The Com aanwezig zijn. Deze aanbeveling interpreteer ik als het streven om blijvend aandacht te besteden aan het vergroten van kennis en expertise onder politiepersoneel zodat dit soort signalen vroegtijdig kunnen worden opgepikt.

Technische monitoring alleen is onvoldoende; het herkennen van extremistische en criminele dynamieken vraagt van uitvoeringspartners zoals de ATKM diepgaande kennis van online subculturen, inclusief taal, symboliek en impliciete codes. De ATKM versterkt deze inzet, door zowel inhoudelijke trainingen van organisaties zoals het ROR, als het actueel houden van kennis op het operationele gebied door kennisuitwisseling met relevante partijen zoals Europol en de politie.

### *10. Zorg en ondersteuning*

In deze aanbeveling wordt het belang benadrukt van gerichte hulp en ondersteuning voor zowel daders als slachtoffers binnen nihilistische extremistische online netwerken, aangezien deze rollen in de praktijk vaak overlappen. Dit sluit aan bij het pedagogische uitgangspunt van het jeugdstrafrecht, waarbij het belang van het kind te allen tijde een eerste overweging dient te zijn (artikel 40 IVRK) en het primaire doel resocialisatie is.<sup>15</sup>

Daarnaast onderstrepen de onderzoekers in dit rapport de inzet op vroegtijdige signalering, het aangaan van contact, het doorbreken van schadelijke patronen, de behandeling van onderliggend trauma, het tegengaan van desensitisering en het herstellen van sociale en morele

<sup>14</sup> Kamerstukken II 2024/2025, 26 643, nr. 1357.

<sup>15</sup> In strafzaken tegen jeugdigen zal heel goed een risico inschatting moeten worden gemaakt en zal -mede op basis van een adviesrapport van de raad van de Kinderbescherming- de juiste zorg en/of straf opgelegd kunnen worden.

oriëntatie. Effectieve ondersteuning vraagt daarbij om nauwe samenwerking tussen politie, veiligheidsdiensten en zorginstellingen, evenals om laagdrempelige toegang tot gespecialiseerde professionele hulp.

Het kabinet onderstreept het belang van het herkennen van signalen als gedeelde maatschappelijke verantwoordelijkheid. Voorbeelden van zorgwekkende signalen zijn: een kind dat plotseling geheimzinniger doet over online activiteiten; nieuwe online «vrienden» die opvallend veel invloed lijken te hebben; onverklaarbare stress, angst of somberheid na gebruik van games of sociale media; plotseling en frequent wisselen van online platform; het gebruik van verontrustende symbolen of namen; en een opvallende toename van zelfbeschadigend gedrag. Ouders, verzorgers, docenten en hulpverleners worden aangemoedigd om scherp te zijn op deze signalen.

Het Com-netwerk raakt aan vele vormen van slachtofferschap zoals online seksueel geweld, sextortion, gedwongen tot zelfbeschadiging en in uitzonderlijke gevallen machtsuitoefening die neigt naar mensenhandel. Slachtoffers van strafbare feiten, dus ook binnen nihilistische extremistische online netwerken, kunnen onder andere terecht bij Slachtofferhulp Nederland (SHN) voor emotionele ondersteuning, praktische hulp en juridische ondersteuning in het strafproces. De hulp is altijd maatwerk en de behoefte van het slachtoffer is leidend. SHN verwijst waar nodig door naar specialistische organisaties (bijv. Offlimits, LSE, Centrum Seksueel Geweld). Het HCSS constateert in het rapport dat de slachtoffer- en daderrollen regelmatig door elkaar lopen bij deze netwerken. SHN ondersteunt primair bij slachtofferschap en verwijst door voor hulpvragen gerelateerd aan ouderschap zoals de huisarts, GGZ, maatschappelijk werk en Stichting Exodus Nederland (voor ondersteuning biedt aan (ex)gedetineerden en hun familieleden). Slachtoffers van het Com-netwerk kunnen zich ook direct melden bij Centrum Seksueel Geweld, Offlimits of Fier. Deze organisaties staan in goed onderling contact en verwijzen naar elkaar door wanneer een hulpvraag ziet op de expertise van één van de andere organisaties. Bij vermoedens van strafbare feiten is aangifte bij de politie belangrijk.

Ook onderstreep ik graag het belang van goede samenwerking tussen zorg- en veiligheidspartners binnen de radicaliseringsaanpak. Binnen een radicaliseringsproces vindt vaak een wisselwerking plaats tussen psychopathologie, psychologische behoeftes en triggerfactoren.<sup>16</sup> Om radicalisering te voorkomen of tegen te gaan, hebben zorgpartners een belangrijke rol in de duiding, het bepalen van de juiste bejegening en/of de inzet van interventies om de eventuele risico's te verminderen. Mede daarom wordt ingezet op het verder versterken van de samenwerking tussen zorg- en veiligheidsprofessionals binnen de lokale aanpak. Dit gebeurt door de organisatie van netwerkbijeenkomsten, het opstellen van praktische handvatten voor signalering en samenwerking, en verbreding van kennis en trainingsmogelijkheden.

#### *Tot slot*

Het HCSS rapport biedt inzicht in de uitdagingen en mogelijkheden voor een toekomstbestendig meersporenbeleid. Hiervoor ben ik de onderzoekers erkentelijk. Het kabinet blijft zich onverminderd inspannen voor een veilige online omgeving – in het bijzonder waar het jongeren betreft.

---

<sup>16</sup> Allard Feddes et al., «Radicalisering en psychosociale problematiek: Beter begrijpen, beter ingrijpen», WODC, 5 juni 2025.

Er is doorlopende aandacht of de huidige wet- en regelgeving voldoende handvatten biedt en er wordt stevig ingezet op preventie, bewustwording en samenwerking met zowel lokale, nationale en internationale partners.

De Minister van Justitie en Veiligheid,  
D.M. van Weel